

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Porvoo on kaksikielinen kunta, ja koska olemme pyytäneen kommentteja molemmilla kielillä, on lausuntomme kaksikielinen.

Porvoo on pyytänyt huomioita selonteon luonnoksesta muun muassa nuorisovaltuustolta, perus- ja lukiokoulutuksen rehtoreilta, oppilashuolloilta ja erityisopetuksesta, vapaalta sivistystyöltä ja taiteen perusopetuksen järjestäjiltä, nuorisopalvelulta, koulutusjohtajilta, sivistys-, ja kaupunginjohtajalta ja koulutusjaostojen puheenjohtajilta ja sivistyslautakunnalta. Porvoon lausunto on koonta näistä huomioista.

Porvoo on ollut myös mukana Kuntaliiton lausunnon laatimisessa.

Selonteon näkökulma pitkälle tulevaisuuteen ja kohti 2040-lukua on kannatettava ja tärkeä. Selonteossa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet on kirjattu jossain määrin epätasaisesti ja myös konkretian taso vaihtelee.

Det bör fästas speciell vikt på följande:

- Uppskattningen av utbildningen är på en hög nivå i Finland.
- Demokrati och mänskliga rättigheter är kärnan i värdegrunden för finländsk utbildning från småbarnspedagogiken till högskolenivån.
- Fostran och utbildning spelar en nyckelroll för att stödja växandet mot demokrati, aktivt medborgarskap och ett samhälle som värdesätter jämlikhet och mänsklighet.

Porvoossa on huoli rahoitusmallista. Sote-uudistuksen toteutuessa kuntiin jäävän sivistystoimen merkitys kunnan palvelutuotannossa kasvaa, ja sivistystoimi muodostaakin yli 60 prosenttia uuden

kunnan toimintamenoista. Koulutuspoliittisen selonteon tavoitteiden toteutumisen kannalta on olennaisen tärkeää, että uusien sivistyskuntien rahoitus ja resurssit ovat riittävät laadukkaiden koulutuspalveluiden järjestämiseen.

On olemassa kuntien eriarvoistumisen vaara. Selonteossa tulee selkeämmin ja vahvemmin analysoida erityisesti kaupunkien mahdollisuuksia tuottaa laadukkaita sivistystoimen palveluja sote-uudistuksen jälkeen. Miten valtio pitää huolen, että kunnat tekevät oikeita arvovalintoja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiseksi ja ylläpitämiseksi. Väestön ja alueiden erilaistuessa tarvittaneen lisääntyvää kuntien ja koulutusmuotojen välistä yhteistyötä koulutuksen järjestämisessä.

Voi myös olla, että kunnan roolin ja toiminnallisen identiteetin pohdinta on kokonaisuudessaan edessä, ja osa järjestämiseen rakenteista ratkeaa kunnan tehtävien ja kuntarakenteen muutosten myötä. Kuntaperusteinen koulutusjärjestelmä on kuitenkin osoittautunut vahvaksi, laadukkaaksi ja yhdenvertaisuutta edistäväksi. Sitä tulee vaalia myös jatkossa.

Hyvänä pidetään rahoituksen painopisteen siirtäminen perusrahoitukseen ja pitkäjänteisen kehittämisen tukemiseen avustushakujen sijaan. Opetuksenjärjestäjän näkökulmasta myös positiivisen erityiskohtelun rahoituksen vakiinnuttaminen sekä selkeät kansalliset laatutavoitteet ovat tärkeitä panostuksia oppilaiden yhdenvertaisuuden saralla.

Kuntien väestöpohja ja taloudelliset lähtökohdat ovat erilaisia. Koulutusta koskevan lainsäädännön ja rahoituksen tulee mahdollistaa joustavia ja monimuotoisia järjestämisen tapoja.

Kokonaisvaltainen koulutusjärjestelmän tarkastelu on tulevaisuudessa hyvin merkittävä, jotta aito asiakaslähtöisyys voidaan saavuttaa. Oppimisen ekosysteemissä kokonaisuus on koherentti eikä siilojen ja yksityiskohtien ohjaama. Jotta kansallisella tasolla koulutusjärjestelmän rahoitus voidaan taata, tulee kaikki päällekkäinen ja sisäkkäinen työ minimoida.

Työelämän osuus koulutusjärjestelmän osittaisena tilaajana näkyy liian vähän, samoin jatkuvan oppimisen erilaiset toimintamuodot. Koulutusjärjestelmää ei tulisi tarkistaa liian lapsipainotteisena ja itsearvoisena.

Med konsekvent norm-, resurs- och informationsstyrning kan man ganska långt styra utvecklingen av utbildning och forskning. Målen känns relevanta, men till en del saknas den "röda tråden" i hur dessa i praktiken skall implementeras. Det saknas även ett sektorövergripande tankesätt: talar vi om barnsyn eller elevers välmående är det givet att även social- och hälsovården behöver arbeta enligt

samma tyngdpunktsområden och underlätta för tidigt ingripande och tillräckligt stöd för barnen och familjerna.

Kaiken kaikkiaan suurempi strateginen kuva järjestämisen osalta puuttuu lausunnosta. Muuttoliikkeen, demografian ja talouden kestävyys muutokset haastavat koko koulutusjärjestelmän järjestäjäpohjan niin kansallisesti kuin alueellisesti eikä erilaistuva kuntarakenne mahdollista toimivaa pohjaa. Tulisiko siis jollan tavoin todeta näkyväksi, että kunnan roolin ja toiminnallisen identiteetin pohdinta on kokonaisuudessaan edessä, ja osa järjestämiseen rakenteista ratkeaa kunnan tehtävien ja kuntarakenteen muutosten myötä.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

Risken för ojämlikhet i anslutning till kunnande är stor med tanke på det finländska samhället. Utbildning skall tydligt ses som den viktigaste faktorn med målet att motarbeta en ökad ojämlikhet.

Grundtanken bör vara ett livslångt lärande. Tillräckligt stöd och handledning, flexibla mångsidiga utbildningsmöjligheter, personal som regelbundet utvecklar sin kompetens och utbildningens uppgift som samhällsförnyare. Individens möjlighet till livslångt lärande garanterar kompetensutveckling och ett meningsfullt liv. Det är viktigt för landets konkurrenskraft och bidrar till individens välmående. Dessa tankar finns redan starkt med i läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Bl.a. mångsidigheten i arbetsmetoder, elevsynen och kompetenserna bidrar till dessa. Här är ett tätt samarbete med småbarnspedagogiken till fördel för att stöda barnet ända från början.

Fint att jämlikheten lyfts fram även här, både vad gäller språk och regioner.

I fråga om småbarnspedagogik och grundläggande utbildning kommer de viktigaste frågorna i kommunerna att vara hantering och anpassning av kommunens servicenät och säkerställande av kvaliteten.

Digitalisuuden kehitys tulee pitää vahvasti esillä. Etätyöskentely on tullut osaksi työelämää ja opiskelua. Etäopetuksen mahdollisuudet tulee selvittää myös perusopetuksessa.

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

Selonteossa on tartuttu jäməkästi kouluarjessa näkyvään oppimistulosten laskuun sekä heikentyneisiin oppimisasenteisiin. Oppilaiden välisten erojen kasvu, oppilaan taustan vaikutus oppimistuloksiin, tyttöjen ja poikien osaamiserot sekä erot kantaväestön ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden välillä ovat huolestuttavia. On hienoa, että selonteossa esitetään merkittäviä toimia sekä lainsäädännön että rahoituksen näkökulmista näiden pulmien ratkaisemiseksi.

Varhaiskasvatuksen osalta varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämisen on pääasiallinen tavoite. Osallistumista ei kuitenkaan tarkemmin määritellä. Jää epäselväksi millaista varhaiskasvatukseen osallistumista tavoitellaan tai pidetään tarkoituksenmukaisena lapsen kannalta. Selonteossa esitettyjä osallistumisen parantamiseksi määriteltyjä toimenpiteitä on jo käytetty ja esimerkiksi osin maksutonta varhaiskasvatusta on kokeiltu jo pian kolme vuotta.

Myös tilanteita, joissa oppilaat voivat luoda vuorovaikutussuhteita ja testata kykyjään toisiin vertaisryhmäläisiin, tulee luoda, kuten monialainen harrastustoiminta, jossa muu opiskelu mahdollistetaan.

Selonteossa esitetään uusia keinoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. On erittäin tärkeää, että koulu yhteisöjen hyvinvointiin panostetaan esitetyllä poikkihallinnollisella ammattilaisverkostolla sekä valtakunnallisella koulu yhteisötyön mallilla. Oppilaiden pulmat ovat entistä monitahoisempia, eikä koulun väki niitä yksin pysty ratkomaan. Koulujen arkeen tarvitaan matalankynnyksen tukea perinteisten koulutoimijoiden ulkopuolelta. Oppilaiden (ja heitä opettavien aikuisten) täytyy saada varhaista moniammatillista tukea omassa arkiympäristössään.

Opetuksenjärjestäjänä olisimme toivoneet selonteolta tarttumista kouluakäymättömien oppilaiden problematiikkaan. Näiden oppilaiden määrä on muutamassa vuodessa kasvanut kunnissa räjähdysmäisesti ja olisimme kaivanneet niin lainsäädännöllistä kuin rahoituksellista tukea asian tiimoilta.

Viktigt med det starka fokuset på välmående, jämlikhet och delaktighet, och mångprofessionellt samarbete kring det. Här saknas kommentarer kring inkluderande arbete och allas rätt till undervisning enligt egna förutsättningar, trots formuleringar kring närservice och att förebygga segregering. Differentierande och mångfacetterat arbete i skolorna saknas idag.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen ja kaverisuhteiden tukeminen löytyy opetussuunnitelmasta. Nämä teemat voitaisi sisältyä opettajan systemaattisesti pitämiin oppitunteihin. Oppilashuollon toimijat ovat opettajien apuna tarvittaessa.

Oppilashuoltopalvelut koulussa on palveluita ilman kynnystä. Oppilas ei tarvitse lähetettä vaan lain mukaisesti oppilas voi tulla saatettuna sen ihmisen kanssa, jolla huoli on herännyt. Myös huoltajat saavat tukea ja ohjausta varhaisessa vaiheessa. Koulun arvioon oppilaan ja huoltajan lisätuen tarpeesta tulee luottaa muissa koulun ulkopuolisissa palveluissa. Tämän vuoksi yhteiset asiakastapaamiset esim. lapsiperheiden sosiaalityöntekijöiden kanssa on järjestettävä. Palvelut tulisi turvata paremmin lapsiperheiden kokonaisvaltaiseen tukeen. Voi olla, että tarvitaan lakiuudistus tähän.

Poikkihallinnollisiin ja rajoja ylittäviin prosesseihin tulisi panostaa entistä vahvemmin ja varmistaa resursseja tällaiseen toimintaan, varsinkin jos hyvinvointialueisiin siirrytään. Koulutuksen järjestäjän ja koko sivistyksen rooli pitää silloin uudistua.

Selonteossa kaivataan mainintaa uusista teknologisista opetusvälineistä ja digitaalisista oppimisalustoista ja -ratkaisuista. Nämä ovat mainittuna perusopetuksen opetussuunnitelmassa, ovat jo osa koulujen arkea, ja tulevat väistämättä korostumaan entisestään lähestyessämme vuotta 2040.

Oppilaiden osallistaminen ja kuuleminen koulun asioissa (oppilaskunnat) on jätetty huomioitta.

Nuorisopalvelujen ja muiden kulttuuri- ja vapaa-ajan toimijoiden osallisuutta kouluarjessa sekä varhaiskasvatuksessa on vahvistettava, esimerkiksi lisäämällä monimuotoisia taide- ja liikuntamahdollisuuksia kouluissa ennen ja jälkeen varsinaisten koulupäivien.

Osallisuus on demokratian ydintä ja osa yleissivistystä. Tämän tulisi nähdä paljon vahvemmin.

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

Om vi anser att det skall vara jämligt gällande utbud, så kommer det att kosta mer för svensk service. I likhet med att det finns olika kostnadsklassificeringar i finansieringen, så borde också den svenskspråkiga faktorn beaktas för i alla fall en del marginellt små utbildningar på samma sätt. Om man inte anser det viktigt så kommer det i synnerhet i den här regionen gå så att utbudet på svensk yrkesutbildning blir snävare. Det är en ödesfråga för finlandssvenskheten om fler tvåspråkiga väljer finsk utbildning.

Tällä hetkellä kunnat ja valtio vastaavat yhdessä toisen asteen koulutuksen rahoituksesta ja selonteossa on syytä linjata, onko näin myös jatkossa. Jos maksuttoman toisen asteen lisäksi toteutetaan toisella asteella nämä kaikki toimenpideohjelmassa mainitut uudistukset, niin rahoituksen riittävyyden varmistaminen on äärimmäisen tärkeää opetuksen laadun takaamiseksi ja toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Tuoreimman uudistuksen eli laajentuneen oppivelvollisuuden toteuttaminen on jo tuomassa mittavan rahoitusvajeen kuntien sivistyspalveluihin.

Koulutuksen muuttuessa monimuotoiseksi on tärkeää huolehtia, että opiskelijalla on ryhmä ja opettaja, johon kiinnittyä. Työelämän tarjoamat mahdollisuudet oppimisen työpaikalla tulisi huomioida ohjelmassa laajemmin. Aikuisten oppiminen näkyy ohjelmassa liian ohuesti.

Ammatillisessa koulutuksessa on yleiset tutkinnonosat, johon on syytä sisällyttää elämänhallintaa tukevia opintoja. Sama myös lukiokoulutuksessa.

Lukion uudessa opetussuunnitelmassa (LOPS2021) on kiinnitetty jo varsin paljon huomioita opiskelijoiden arvioinnin monipuolistamiseen ja siihen, miten se edistää opiskelijan oppimista. Olisi hyvä jalkauttaa se käytäntöön ennen kuin aloitetaan vielä uusia uudistuksia arvointikäytänteisiin.

Kuraattorien ja psykologien mitoitus on saatava lakiin pikaisesti.

Päätös oppivelvollisuuden laajentamisesta käsitellään hyvin suppeasti.

Lukion oppimisen ilon mahdollistaminen (rakentein, pääsykokein ja muilla ratkaisuilla) opiskelijoiden hyvinvoinnin ja jaksamisen näkökulmasta, tulisi huomioida paljon paremmin. Tätä voisi kehittää tarjoamalla kokemuspohjaisia elämyksiä ja oppimismahdollisuuksia kuten esim. työelämän kokemuksia. Opetusta voi elävöittää myös muilla rakenteilla ja kokemuksilla.

Koskien toisen asteen verkko ja yhdenvertaisuus sekä saavutettavuus, toteamme että järjestäjäverkko ei saa olla liian hajanainen. Selonteossa pitää panostaa uusiin tapoihin järjestämiseen.

"Nivelvaiheen sujuvoittamiseksi ja ammatillisen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden jatko-opintomahdollisuuksien lisäämiseksi on keskeistä lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa lukio-opintoja erityisesti kielellisten ja matemaattisten valmiuksien vahvistamiseksi"

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Korkeakoulujen kolmen päätehtävän selkeämpi huomioiminen sekä yhteys työelämään tulee olla selkeämmin ja konkreettisemmin kirjoitettua..

Korkeakoulujen aluekehitystehtävä tulisi näkyä selkeämmin.

Koulutuksen jatkumo varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle tulee varmistaa. Se tarkoittaa panostamista nivelvaiheisiin, erityisesti siirryttäessä perusopetuksesta toiselle asteelle, mutta myös yhteistyön yli oppilaitosrajojen takaamista.

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

Tutkimuksen ja siitä saadun tiedon hyödyntämisen mallit tulee olla selkeitä ja selkeästi jouhevampaa käyttää. Kyselytutkimusten tulosten hyödyntämisen mahdollistaminen helposti tulee taata.

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Den fria bildningen erbjuder en mångfald av utbildningar och betjänar alla åldrar. Den samarbetar över kommungränser, med andra utbildningsstadier och tredje sektorn och har goda nätverk lokalt. Utredningen kunde gärna starkare betona dess betydelse som en integrerad del av kommunens övriga utbildningsutbud. Också i de fall anordnarna är privata är ett starkt samarbete med det kommunala utbildningsfältet en fördel, då det ger synergier och därmed också kostnadseffektivitet för båda parter.

Fria bildningens finansieringsform med statsandelar som baserar på redan tidigare presterade prestationer - studerandeveckor, undervisningstimmar eller studerandedygn - ger möjlighet till att snabbt och flexibelt svara mot de bildningsbehov som finns inom regionen och lokalsamhället.

De nya uppdrag den fria bildningen fått i form av folkhögskoleår för läropliktiga och förstärkt betoning på det kontinuerliga lärandet stärker den fria bildningens roll inom kommunens utbildningsutbud

Allt är möjligt att genomföra ifall finansieringen tryggas, för undervisningstimmar men också för fria bildningens planerande och administrativa personal, så att det finns tjänstemän kvar som kan planera en långsiktig och systematisk verksamhet på båda språken.

Medborgarinstitutet är för nyanlända en mycket viktig aktör för att befrämja en god start på integrationen och för att ge de grundkunskaper som underlättar invandrades möjligheter att komma ut i arbetslivet.

- Öppna universitetskurserna inom fri bildning är redan i system, där får studerande avlägga universitetsvitsord och intygen ges ut via de öppna universitetens kanslier.
- Också inom språk har kursernas nivåer definierats enligt den europeiska referensramens beteckningar A1 – C2. Deltagare som så vill kan efter kurserna avlägga allmänna språkexamina och få ett bevis på sitt kunnande.
- Koskisystemet diskuteras inom fri bildning och det finns vilja och beredskap att anpassa sådana kurser som är nyttiga ur arbetslivssynvinkel till Koskisystemet. Ämnen inom fri bildning som kunde föras in i Koski som ett pilotförsök är sådana där man får en allmän bevisbar kompetens. Se förteckningen här nedanför:
  - Språkexamina betygsatta enligt den europeiska referensramen
  - Datakompetens bevisas med avlagt Datakörkort ECDL
  - Hygienkunnande via godkänt Hygienpass
  - Första hjälpen- kunnande via officiella intyg
  - Studiepoäng inom Grundstudier vid Öppna universitetet
  - Olika typer av organisationer inom området psykisk hälsa, socialt och pedagogiskt kunnande har utarbetade egna kunskapsnivåer och kursplaners som också kan vara meriterande i arbetslivet utan att de ger någon specifik officiell kompetens.

Alla kursdeltagare som ber om det får ett intyg på sin närvaro, kursens timantal och innehåll, men tillsvidare finns det inom fri bildning inget nationellt standardiserat intyg som skulle gälla alla ämnen.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Aikuiskoulutuksen osuus näyttää puuttuvan kokonaan. Aikuisten koulutus on kuitenkin huomattavan tärkeä osa ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta. Oppivelvollisuuden laajentuessa, oppivelvollisten eli nuorten koulutus tulee olemaan määrällisesti pienempi osa, mutta rahoituksesta se muodostanee suurimman osan.

Osana jatkuvan oppimisen hanketta tullaan kehittämään työikäisen väestön koulutuksen kokonaiskoordinaatiota. Asiaa ei ole koulutuspoliittisessa selonteossa otettu selvästi huomioon.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

Kompetensutveckling blir allt viktigare i en föränderlig värld. Önskvärt vore en flexibilitet ifråga om behörighet inom småbarnsfostran och grundläggande utbildning samt grundundervisning i konst och fria bildningen. Viktigt ändå att den pedagogiska kvaliteten bibehålls.

En stor satsning behövs för att stöda lärarna i deras nya roll där de både skall undervisa och handleda. Även synliggörandet av lärprocessen, delaktiggörandet av eleven och samarbetet med vårdnadshavarna behöver fokuseras på.

Viime aikoina on julkisuuteen tuotu paljon esille tutkimustuloksia, joissa tuodaan esille, että monet opettajat kokevat jaksamisen ammatissaan heikoksi. Lasten ja nuortenkin hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta on tärkeää, että koulujen henkilöstö jaksaa työssään.

Eftersom Finland har en inkluderande skola är det viktigt att all undervisningspersonals handledningskunnande och kunskaper i specialundervisning stärks. Tähän tarvitaan myös valtion tukea ja panostusta ihan rahallisestikin.

I dagens läge är elevhälsa och stöd för lärande och skolgång allt mer sådant som ligger på klass- och ämneslärare (tillsammans med speciallärare, kurators- och psykologtjänster och skolhälsovården), och färdigheter i att svara på det saknas ännu hos många i lärarkåren.

Oppimisympäristöjä tulisi uudistaa myös organisaatioteorioita hyödyntäen, niin että johtamisjärjestelmät ja tuliprosessit edistävät oppimisen arjen toimintoja. Lainsäädännöllä, rahoituksella ja rakenteellisilla uudistuksilla tulisi tukea tätä kehitystä.

On lisättävä suomen- ja ruotsinkielisten psykologiaa lukevien opiskelupaikkoja.

Mikäli kuraattorit ja psykologit siirtyvät hyvinvointialueille, on turvattava heidän työskentelynsä kouluyhteisöissä ja se, että he voivat jatkossakin tehdä yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä sekä olla mukana pedagogisissa ratkaisuissa.

Kuraattorien ja psykologien mitoitus on saatava lakiin pikaisesti.

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

Taide- ja kulttuurikasvatusta ja -opetusta toteutetaan monin eri tavoin useissa kunnissa. Lapset ja nuoret ja aikuiset ja seniorit ovat hyvin eri asemassa eri kunnissa, koska yhtenäisiä toimintamalleja ei ole. Olisi merkityksellistä, jos kunnille luotaisiin toimintamalli, tai malleja, joissa kunnat voivat toteuttaa hyviä käytäntöjä ja suosituksia niiden asukaslähtöisin perustein. Yhteinen toiminta-alusta ja tietoperusta, johon kuntien tiedot koottaisiin ja jossa ne arvioitaisiin ja mitattaisiin, olisi tarpeellinen. Tämä koskee myös lasten ja nuorten taidekeskusverkoston ja kulttuurikeskuksen toimintaa. Osa kunnista ei ole mukana verkostoissa.

Porvoossa, kuten monissa muissakin kunnissa, on käytössä sivistyslautakunnan vahvistamat ja kaupunginvaltuuston talousarviossa resursoimat tavoitteelliset kulttuurikasvatussuunnitelmat, jotka ovat osa ja linkitetty varhaiskasvatuksen ja koulujen perusopetuksen opetussuunnitelmiin ja joiden palveluita päiväkodit ja koulut käyttävät säännöllisesti.

Kulttuurikasvatussuunnitelmien tavoitteet, teemat ja sisällöt päivitetään vuosittain. Kulttuurikasvatus-suunnitelmien mukainen tarjonta suunnataan pääasiassa kolmelle kohde-/ikäryhmälle:

- 1) alle kouluikäisille, alle 7-v. varhaiskasvatuksen lapsille, täydentäen sivistyslautakunnan päätöksiin sivistyslautakunnan hyväksymiä varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmia.
- 2) kouluikäisille, ala- ja yläkouluikäisille suunnattu Kultis eli Koulujen kulttuurikasvatussuunnitelma.
- 3) +64-vuotiaille on koottu erillinen kulttuuri- ja vapaa-ajan eli kulttuuri-, taide- ja liikuntakasvatuksen palvelutarjotin. Se sisältää henkisen ja fyysisen kulttuurin palvelut.

Esimerkki kulttuurikasvatuksellisesta toimintamallista:

Koulujen kulttuurikasvatussuunnitelma toimii merkittävänä kulttuuri- ja liikuntakasvatuksellisen palvelutarjottimena, joka on linkitetty koulujen opetussuunnitelmiin sivistyslautakunnan vahvistamin päätöksin. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut koordinoivat ja päivittävät vuosittain kaupungin ja muiden, alan pedagogisten ammattimaisten toimijoiden rakentamat kulttuurikasvatussuunnitelmat. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut kokoavat omien kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden ja kaupungin muiden toimialojen, kunnallisten ja yksityisten taiteen perusopetuksen oppilaitosten, muiden kulttuuri- ja museolaitosten, 3. sektorin järjestöjen, yhteistyökumppanien, yksityisten luovan alan ja muiden henkisen ja fyysisen kulttuurin ammattilaisten ja sidosryhmien tarjonnan, joka usein perustuu yhdessä sovittuun vuosittaiseen teemaan. Kulttuurikasvatuksen kokonaisuuden kehittäminen näkyväksi, rohkeasti rajoja rikkovaksi toimintamalliksi, tulisi olla yhteinen tavoite, joka samalla olisi osa Suomen harrastusmallin kehittämistä, voisi luoda lujan perustan paitsi lasten ja nuorten itsenäiselle, luovalle kehittymiselle, myös turvalliselle tulevaisuudelle.

Em. kulttuurikasvatussuunnitelmat perustuvat erityisesti lasten ja nuorten – mutta myös aikuisten ja ikäihmisten yhdenvertaisten palveluiden tuottamiseen ja saatavuuden varmistamiseen. Tämä mahdollistaa lain veloitteen toteutumisen, jonka mukaan jokaisella on oikeus kulttuuriin, taiteeseen ja liikuntaan. Kulttuurikasvatussuunnitelmat takaavat yhdenvertaisuuden toteutumisen, yhdenvertaisen osallistumisen jokaiselle lapselle ja nuorelle, myös kotona hoidettavien ja koulu käyvien lasten ja nuorten osallistumisen. Kulttuurikasvatussuunnitelmien lisäksi perheille ja aikuisväestölle tarjotaan sekä yksityisin, 3. sektorin että kunnallisin resurssein monipuolisia, osin maksullisia kulttuuri- ja liikuntakasvatuksellisia tapahtumia ja palveluita. Yhtenäisen toimintamallin rakentaminen, elinkaaren eri vaiheita tukien, vahvistaa mm. varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, yleisen kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen asiakkaiden hyvinvointia ja lisää harrastuksiin liittyviä terveysvaikutuksia. Tarjoamalla laajoille kuntalaisryhmille kulttuurikasvatuspalveluita kaksi- ja monikielisesti turvataan alueen taide- ja kulttuurikasvatuksen jatkuvuus, saavutettavuus ja saatavuus sekä asukkaiden hyvinvointi.

Taiteen perusopetus

Taiteen perusopetus perustuu tavoitteelliseen opiskeluun. Opintojaksojen pituudet vaihtelevat lyhytkursseista useisiin lukuvuosiin kestäviin, opetussuunnitelmien mukaisiin opintoihin. Opiskelu on pääsääntöisesti maksullista. Opetus perustuu ja sitä annetaan yleisen ja laajan oppimäärän opetussuunnitelmien mukaan.

Porvoossa ja lähikunnissa taiteen perusopetuksen tarjonta on suosittua, laaja-alaista ja tavoitteellista. Taidealojen oppilaitokset tarjoavat visuaalisten taiteiden (sisältäen mm. arkkitehtuurin, audiovisuaalisten, kuva- ja mediataiteen), käsityön, musiikin, sanataiteen sekä tanssi- ja teatteritaiteen perusopetusta. Opetus on suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille, mutta myös aikuisille ja ikäihmisille on tarjontaa ja täydennyskoulutusta. Musiikkileikkikoulupalveluja järjestetään laajasti alueen kuntien varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä. Kuvataiteen ja musiikin yhteispalveluja, kuvismuskaria, toteutetaan alle kouluikäisille, samoin valmentavaa kuvataiteen perusopetusta toteuttavaa iltapäiväkerhotoimintaa.

Taidekasvattajat tulevat kunnallisista oppilaitoksista ja yksityisistä taideoppilaitoksista. Myös monet paikalliset taiteen ammattilaiset osallistuvat taiteen perusopetuksen ja muun taidekasvatuksen tarjoamiseen ja toteuttamiseen. Taiteen perusopetusta ja muuta taidekasvatusta tarjotaan kaikille ikäryhmille, painopisteenä lapset ja nuoret, unohtamatta aikuisten ja ikäihmisten muuta kulttuuri- ja taidekasvatusta.

Taiteen perusopetuksen toteuttaminen alueellisena palveluna lisää pienten kuntien mahdollisuutta osallistua yhteistyöhön ja saada palveluja kustannustehokkaammin. Taidealat ja -aineet voidaan sopia ja järjestää hyvin monimuotoisina ja laaja-alaisina kuin myös lähipalveluina. Lähiopetuksen lisäksi on syntynyt vahva etäopetuksen taito. Digitaaliset taiteen perusopetuksen palvelut ovat kehittyneet nopeasti ja laadukkaasti, ja ne ovat tuulleet pysyväksi osaksi normaalia kulttuurista palvelutarjontaa.

Taiteen perusopetus tulisi arvottaa koulujen perusopetuksen rinnalla yhtä tärkeänä kulttuuri- ja vapaa-ajan tavoitteellisena opetusmuotona, sillä lainsäädäntö velvoittaa siinäkin säännölliseen, tavoitteelliseen, tasolta toiselle etenevään opetukseen, tasosuorituksiin ja loppututkintoon. Taiteen perusopetuksen arvottaminen eri tavoin kuin koulujen perusopetus, on merkinnyt korona-aikana monien taiteen perusopetukseen osallistuneiden oppilaiden opetuksen keskeytymistä tai kokonaan päättymistä. Keskeytys on vienyt innostuksen monilta lapsilta ja nuorilta, kun harrastus on muuttunut tyhjän olotilaan. Pitkään jatkuessaan korona voi aiheuttaa taiteen perusopetuksen oppilaille vahinkoa ja pitkän tyhjän kauden taiteen korkeakouluihin pyrkiville, mikä voi myöhemmin ilmetä korkeakoulujen oppilaspulana. Taiteen perusopetuksen mahdollistamiseksi poikkeuksellisissa oloissa tulisi luoda malli, jolla eri taidealojen perusopetuksen oppilaat voisivat toteuttaa omaa tavoitteellista opiskeluaan turvallisesti, hybridimallilla, ilman pitkäaikaisia keskeytyksiä.

Jatkuvasti kasvavat taiteen perusopetuksen eri-ikäisten opetusryhmät ovat osoitus siitä, että taiteen perusopetuksen palveluja tulee jatkossakin kehittää ulottumaan ihmisen elinkaaren eri vaiheisiin. Myös taiteen perusopetuksen valtakunnallista tietoperustaa tulee koota ja laajentaa, ja sitä varten luoda mittaristo toiminnan jatkuvaa kehittämistä varten.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Ei kommentteja.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

Möjligheterna bör vara jämlika för båda språkgrupperna.

Det är bra att planen är att skapa samarbetsmodeller för utbildning och forskning med högskolor och universitet. Detta samarbete är också viktigt att utveckla gällande småbarns- förskole- och den grundläggande utbildningen samt fria bildningen.

Viktigt att också utbudet av svenskspråkig fortbildning och vidareutbildning av hög kvalitet uppmärksammas. Utbudet är betydligt mindre än på den finska sidan och håller inte alltid den kvalitet som borde kunna förväntas. Också jämlikheten i svenskspråkig småbarnspedagogik och skola lider om den pedagogiska, men också administrativa personalens fortbildning har en lägre nivå än den som erbjuds på finska.

Rätt till att använda båda nationalspråken och rätt till svenskspråkig utbildning tryggas i den finska lagstiftningen. I praktiken och i vardagen respekteras dessa rättigheter inte alltid.

- a. Om vi anser att det skall vara jämlikt, så kommer det att kosta mer för svensk service. I likhet med att det finns olika kostnadsklassificeringar i finansieringen, så kunde det finnas en "svenskspråkig faktor" (för i alla fall en del marginellt små utbildningar).
- b. Konkreta exempel: elever och studerande i behov av "krävande särskilt stöd" samt kurser i skola och den fria bildningen med krav på samma minimiantal deltagare som på finska sidan för att de ska kunna ordnas.

En tillräcklig tillgång på lärare i Svenska som andra språk bör garanteras för att elever med andra modersmål än svenska framgångsrikt ska kunna välja den svenska utbildningsstigen. Idag finns inte en sådan behörighetsgivande utbildning på svenska i Finland.

Samarbetsmodeller och nätverksstrukturer skapas för att genomföra utbildning och för forskning i samarbete mellan högskolor och på olika utbildningsstadier, särskilt mellan andra stadiet och högskolenivån.

- a. Det finns en styrka i att skapa egna finlandssvenska nätverk, men samtidigt är det finlandssvenska beroende av "den finska massan" och får inte lämnas utanför finska nätverk.

- Tarvitaan lisäpanostusta ruotsinkielisten oppimateriaalien saatavuuteen.

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Selonteko on liian kevyesti kirjoitettua. Tarvitaan selkeämpiä tavoitteita.

Positiivinen diskriminointi tulisi huomioida. Maahanmuuttajien koulutusjärjestelmän nykyisin hyvin hajautettuun rakenteeseen tarvitaan selkeää ja yhdenmukaista uudistamista, jotta kotoutuminen ja vaikuttavuus palvelussa voidaan aidosti taata.

**Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.
Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat**

Teknologian ja digitalisaation mahdollisuudet koulutuksessa ja tutkimuksessa

Porvoo haluaa korostaa Kuntaliiton lausunnon sisältöä: Kuntaliitto toteaa, että otsikon teknologian ja digitalisaation mahdollisuudet koulutuksessa ja tutkimuksessa kohdassa ei ole toimenpide-ehdotuksia lainkaan. Kuntaliitto toteaa, että toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulutuksen kohdassa on selonteossa kirjattu selkeitä linjauksia ja toimenpiteitä digitalisaatiosta, mutta varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta ne puuttuvat. Digitalisaatio ja uuden teknologian hyödyntäminen on koko koulutussektorin läpileikkaava elementti. On keskeistä, että Suomessa koko koulutussektorilla on avoin oppimisen ekosysteemi, joka hyödyttää oppijoita, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa ja työelämää.

Kuntaliitto esittää, että selontekoa täydennetään kirjauksella, että koulutuskentälle laaditaan kansallinen oppimisympäristöjen digitalisointia ja digitaalisia oppimiskäytäntöjä koskeva strategia sekä sitä toteuttava toimenpideohjelma, johon sisältyy toimintakulttuurin ja pedagogisen kehittämisen osio. Näitä digitaalisia palveluja tulee kehittää molemmilla kotimaisilla

Öhman Minna
Porvoon kaupunki - Sivistystoimen kehittämisspällikkö